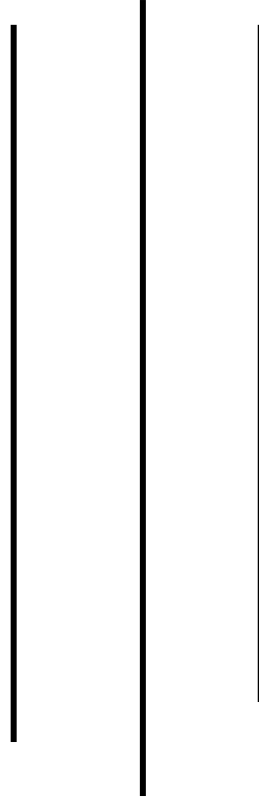

मध्यमकालिन खर्च संरचना

(आर्थिक वर्ष २०८१/८२-२०८३/८४)

स्थानीय सरकार
लिसंखु पाखर गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
अत्तरपुर, सिन्धुपाल्चोक

भुमिका

विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता र वित्तीय सुशासन कायम गरी सार्वजनिक स्रोतको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न मध्यकालिन खर्च संरचना एउटा महत्वपूर्ण औजारको रूपमा रहेको छ । अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले सार्वजनिक आय-व्ययको विवरण प्रस्तुत गर्दा अनिवार्य रूपमा आगामी ३ वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यकालिन खर्च संरचना तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

आवधिक योजना र बार्षिक बजेट बिच तादात्म्यता ल्याउन मध्यकालिन खर्च संरचना एक महत्वपूर्ण औजार हो । सो बमोजिम यस मध्यकालिन खर्च संरचनामा आगामी पहिलो आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा त्यस पछिको दुई आर्थिक वर्षको प्रक्षेपण गरी तीन वर्षको चक्रिय बजेट प्रस्तुत गरिएको छ । यसले विषय क्षेत्रगत शाखा वा वडाहरूलाई आवश्यक स्रोत सहित सार्वजनिक वित्तको पुर्वानुमान गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको राष्ट्रिय सोच एवम् वि.स. २०८७ सम्म दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न, वि.स. २०७९ सम्ममा अतिक्रम विकसित मुलुकबाट विकासशिल मुलुकमा स्तरोन्नती हुन, दिर्घकालिन सोच सहितको पन्ध्रौ योजनाको लक्ष्य र उद्देश्यहरू हासिल गर्न र लिसंखु पाखर गाउँ पालिकाले लिएको नागरिक मैत्री र जनमुखी लक्ष्यहरू हासिल गर्न यस मध्यकालिन खर्च संरचना सहयोगी बन्ने अपेक्षा गरिएको छ । वित्तीय अनुशासन कायम गरी प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा उचित बजेट विनियोजन मार्फत सार्वजनिक खर्चको कुशल र प्रभावकारी व्यवस्थापन गरी अपेक्षित नतिजा हासिल गर्न सघाउ पुग्ने विश्वास लिइएको छ ।

मध्यकालिन खर्च संरचनालाई सरल र यथार्थपरक बनाउन विषय क्षेत्रगत नतिजा सुचकको उपलब्धिका आधारमा मध्यकालिन लक्ष्य निर्धारण गरी विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान तथा प्रक्षेपण गर्न सकिने खालका संक्षिप्त तालिका विकास गरिएको छ । नतिजा सुचक तयार गर्दा पन्ध्रौ योजनाको साथै विषय क्षेत्रगतदिगो विकासको लक्ष्यहरूलाई आधार लिइएको छ । यी नतिजा सुचकको लक्ष्यहरू हासिल गर्न विकास आयोजनाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका साथै गप सुदृढ र वैज्ञानिक पद्धतीमा आधारित अनुगमन तथा मुल्यांकन आवश्यक हुन्छ ।

अन्तमा, यस मध्यकालिन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यमा संलग्न हुनुहुने सबै जनप्रतिनिधी एवम् कर्मचारी, मध्यकालिन खर्च संरचना निर्देशक समितीका सदस्य तथा क्षेत्रगत समितीको सदस्यहरूलाई लिसंखु पाखर गाउँ पालिकाको कार्यालय धन्यवाद ज्ञापन गर्दछ

परिच्छेद १
परिचय
(आर्थिक वर्ष २०८१/८२-२०८३/८४)

१. पृष्ठभुमी

दिर्घकालिन सोच, आवधिक योजना र वार्षिक बजेट बिच तादाम्यता र सामन्जस्यता कायम गर्न मध्यमकालिन खर्च संरचना महत्वपूर्ण औजारको रूपमा रहेको छ। यस लिसंखुपाखर गाउँपालिकाको स्वस्थ, सुखी, र समृद्ध लिसंखु पाखर, पर्यटन, जलश्रोत, शिक्षा र कृषीमा आधुनिककरण र आत्मनिर्भर सोच सहितको पहिलो आवधिक योजना र नेपाल सरकारको समृद्ध नेपाल सुखि नेपाली दिर्घकालिन सोच सहितको पन्ध्रौ योजनाको कार्यान्वयन, दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्दै संबिधानले निर्दिष्ट गरेको आकांक्षा प्राप्त गर्न सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको महत्वपूर्ण भुमिका रहन्छ। त्यसमा पनि यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको न्युन आन्तरिक आय र प्राकृतिक स्रोत र साधनको अभाव तथा व्यवस्थापनको कमीले गर्दा नागरिकको उच्च अपेक्षा र उपलब्ध बजेट बिच तालमेल गर्न अत्यन्तै चुनौतीपूर्ण रहेको छ।

मध्यकालिन खर्च संरचनाले विकास योजनाको लक्षित नतिजा हासिल गर्न स्रोत साधनको न्यायोचित वितरण र महत्तम परिचालन, पारदर्शी र मितव्ययी खर्च प्रणाली, पुर्वाधार निर्माण तथा सेवाको गुणस्तर तथा प्रभावकारिता, वित्तिय अनुशासन जस्ता पक्षमा सुधार ल्याउछ। यसको सकारात्मक असर सार्वजनिक वित्त क्षेत्रमा मात्र नभई आर्थिक तथा वित्तिय स्थायीत्वमा समेत पर्दछ।

मुलुक संधिय संरचनामा रुपान्तरण भएसँगै विगतमा केन्द्रको मातहतमा रहेको राजश्वको एकल अधिकार संबिधान र कानुनि व्यवस्था बमोजिम स्थानीय तहले पनि विभिन्न करको दर र दायरा निर्धारण गरी आन्तरिक राजश्वमा सुधार गर्न सकिन्छ। तर हाम्रो जस्तो प्राकृतिक स्रोत र साधन नभएको तथा औधोगिक क्षेत्र नभएको स्थानीय तहले अझै पनि केन्द्रकै मुख ताकेर बस्नुपर्ने बाध्यतालाई मध्यनजर गर्दै यस मध्यकालिन खर्च संरचनाले दिर्घकालिन सोच तथा विकास योजनाले लीएको लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्न एवम् रणनिति तथा कार्यनिति कार्वान्वयन, क्षेत्रगत तथा आयोजनागत कार्यक्रमगत प्राथमिकता निर्धारण, खर्च र स्रोतको आंकलन तथा प्रक्षेपण गरी वित्त व्यवस्थापन तथा आर्थिक विकासमा सहयोग पुर्याउछ। सो अनुसार यस खर्च संरचना तयार गर्दा पन्ध्रौ योजना तथा दिगो विकासको लक्ष्यसँग कार्यक्रम तथा योजनाको वस्तुगत रुपमा सामन्जस्यता कायम गर्ने गरी प्राथमिकिकरणको निश्चित मापदण्ड बनाईएको छ।

१.२ अवधारणा तथा उद्देश्य

सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको एक औजारको रूपमा यस खर्च संरचनाले उपलब्ध साधन स्रोतको आंकलन गर्ने र त्यसलाई योजनाको प्राथमिकताको क्षेत्रमा मध्यम अवधीको लागि बाँडफाँड गर्ने गर्दछ जस अन्तर्गत आन्तरिक राजश्व, नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको अनुदानको आंकलन गरी समष्टिगत आर्थिक खाका तयार गरिन्छ। जसमा पहिलो वर्षको प्रगती समिक्षा गरिन्छ भने बाकि दुई वर्षको विगतमा प्रक्षेपण गरेको अनुमानलाई परिमार्जन गरी एक वर्षको बजेट प्रक्षेपण थप गरिन्छ। यसरी मध्यमकालिन खर्च संरचनामा चक्रिय हिसाबले तीन बर्षको बजेटको आंकलन गर्नुपर्ने हुन्छ। त्यसैले यसलाई विकासको आवश्यकता, आयोजना कार्वान्वयनको अवस्था, आन्तरिक राजश्व र अनुदानको अनुमान समेतको आधारमा प्रत्येक वर्ष परिमार्जन गरिनुपर्ने हुन्छ। यसबाट मध्यमकालिन खर्च संरचनाले बजेट तर्जुमा प्रक्रियालाई बढी यथार्थपरक र बस्तुनिष्ठ बनाउन सहयोग गर्दछ।

मध्यमकालिन खर्च संरचनाको उद्देश्यहरु निम्नानुसार छन् :

- सार्वजनिक खर्च प्रणालीमा वित्त अनुशासन कायम गरी आर्थिक स्वामित्व कायम गर्नको लागि स्थानिय तहको आन्तरिक राजश्व र अनुदानको यथार्थपरक अनुमान गरी मसष्टिगत आर्थिक खाका तथा बजेट खाका तर्जुमा गर्ने ।
 - विकास योजनाको प्राथमिकताको क्षेत्रमा लगानीको सुनिश्चितता प्रदान गर्न श्रोत साधनको विनियोजन प्रक्रियाको पुनर्संरचना गरी प्राथमिकता प्राप्त विषयगत क्षेत्रमा बजेटको बाँडफाँड गर्ने ।
 - सार्वजनिक खर्चलाई बढी प्रभावकारी, मितव्ययी र कुशल बनाई लक्षित नतिजा सुनिश्चित गर्ने ।
 - सम्बन्धित वडा र शाखाहरुको बजेट अनुमानलाई यथार्थपरक र प्रभावकारी बनाउने ।
- उल्लेखित लक्ष्य हासिल गर्न आवधिक रुपमा मध्यकालिन खर्च संरचना तयार गरी कार्यान्वयनमा लैजानुपर्दछ ।

१.३ मध्यमकालिन खर्च संरचनाको विशेषता

मध्यमकालिन खर्च संरचनाको सामान्यतया देहायको विशेषता रहेको हुन्छन ।

- समष्टिगत आर्थिक खाका : यस खाकामा समष्टिगत अर्थतन्त्रको अवस्था आगामी ३ वर्षको अनुमान तथा सार्वजनिक वित्त सम्बन्धी विषय वस्तु समेटेको हुन्छ ।
- नतिजा खाका : आवधिक योजनाले निर्धारण गरेको नतिजा सुचक तथा अन्य प्रक्रियागत सुचक र सोको वद्वान अवस्था र आगामी ३ वर्षको लक्ष्यलाई यस खाकामा समावेश गरिएको हुन्छ । सो अनुसार समष्टिगत बजेट खाका परिच्छेद २ मा र विषय क्षेत्रगत बजेट खाका परिच्छेद ४ देखी ९ सम्म समावेश गरिएको छ ।
- बजेट तथा कार्यक्रम खाका : यस खाकामा ३ वर्षको बजेट वा खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण समावेश गरिएको हुन्छ । साथै कार्यक्रम यस अवधिमा कार्यान्वयन हुने कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण समेत यसमा समेटिएको हुन्छ । यस खर्च संरचनामा पहिलो वर्ष वा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ हकमा विनियोजित बजेट अनुरूप र त्यस पछिको बाँकी दुई आर्थिक वर्षको हकमा आयोजना कार्यान्वयनको स्थीती, उपलब्ध साधन स्रोत र खर्च गर्ने क्षमतालाई आधार मानी रकम अनुमान गरीएको छ ।
- विकास कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्राथमिकीकरण : योजनाले निर्दिष्ट लक्ष्य हासिल गर्न उपलब्ध स्रोत साधनको महत्तम परिचालन गर्नुपर्ने हुन्छ । खासगरि विकास आयोजना र कार्यक्रमबाट हासिल हुने प्रतिफल तथा यसबाट आर्थिक सामाजिक विकासमा पुग्ने योगदानको आधारमा प्राथमिकीकरण वा पुनःप्राथमिकीकरण गर्नुपर्ने आवश्यक हुन्छ । सो अनुसार यस खर्च संरचना समग्र विकास विषय क्षेत्रहरुलाई पाँच क्षेत्रमा विभाजन गरी मापदण्डहरुमा सबै क्षेत्रले योगदान पुर्याउनुपर्ने गरी ५ सामान्य आधार तय गरिएको छ ।
- प्रति एकाई लागत अनुमान : कार्यक्रम वा आयोजना कार्यान्वयनको लागि सञ्चालन गरिने क्रियाकलापको लागन अनुमान गर्न प्रतिफल वा लाभान्वित जनसंख्याको आधारमा गणना गरिन्छ । साथै वडा र शाखाहरुले सञ्चालन गर्ने आयोजना र कार्यक्रमको विभिन्न क्रियाकलापको प्रति एकाई खर्च अनुमानका साथै विभिन्न क्षेत्रमा आगामी ३ आर्थिक वर्ष भित्र गरिने लगानीबाट प्राप्त हुने लक्षित प्रतिफल तथा नतिजा सुचक प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.४ लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा मध्यकालिन खर्च संरचनाको अभ्यास

लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा मध्यकालिन खर्च संरचनाको यो पहिलो अभ्यास हो । खास गरी आवधिक योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम बीचमा तादात्म्यता मिलाउनलाई मध्यकालिन खर्च संरचनाको निर्माण गर्ने गरिन्छ तर लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा मात्र पहिलो आवधिक योजना बनेको हुनाले सो आवधिक योजनाको आधारमा यो पहिलो आवधिक योजना बनाईएको

छ। यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा कार्यक्रम तथा आयोजनामा आवश्यकता भन्दा बढी बजेट छुट्याइनु, दिगोपना नभएको आयोजनामा बजेट विनियोजन गर्नु, बजेटको सुनिश्चितता नहुनु र कार्यान्वयन क्षमता भन्दा बढी आयोजना संचालनमा रहनु प्रमुख समस्याहरू रहेको छ।

नेपाल सरकारले यस्ता समस्याहरूलाई ध्यानमा राखी दशौं आवधिक योजना देखी मध्यमकालिन खर्च संरचनालाई पनि सँगसँगै तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न थालिएको थियो। सुरुमा शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषी, सिंचाई, विधुत, सडक र जलस्रोत जस्ता मुख्य क्षेत्रमा यसको सुरुवात गरिएको थियो। अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ ले संघ, प्रदेश र स्थानिय तह तिनै तहको सरकारले अनिवार्य तयार गर्नुपर्ने प्रावधान अनुसार यस आर्थिक वर्ष देखी तर्जुमा गरिएको छ।

१.५ कानुनी व्यवस्था

नेपालको संविधानको धारा ५९ मा आर्थिक अधिकारको प्रयोग अन्तर्गत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका बिषयमा बजेट बनाउने, नीति तथा योजना तयार गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने एवमं संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले आ आफ्नो तहको बजेट बनाउने व्यवस्था रहेको छ। त्यस्तै धारा ६० मा राजश्व स्रोतको बाँडफाँड अन्तर्गत राजश्व संकलन तथा बाँडफाँड एवम् वित्तिय समानीकरण, शसर्त, समपुरक र विशेष गरी चार प्रकारको अनुदानको व्यवस्था गरिएको छ। धारा ११९ मा राजस्व र व्ययको अनुमान अन्तर्गत नेपाल सरकारको अर्थमन्त्रीले संघिय संसद्का दुवै सदनको संयुक्त बैठकमा जेठ १५ गते सो अनुमान पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। त्यसैगरी प्रदेश सरकारले जेठ मसान्त र स्थानीय सरकारले असार १० मा सभामा पेश गरी असार मसान्त भित्र सभाबाट अनुमोदन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारले मध्यकालिन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। ऐनको परिच्छेद ६ मा सार्वजनिक खर्च व्यवस्था रहेको छ। दफा १७ मा मध्यकालिन खर्च संरचना सम्बन्धी नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहले दफा १६ बमोजिमको सार्वजनिक खर्चको विवरण तयार गर्दा आगामी ३ आर्थिक वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यकालिन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। सो मध्यकालिन खर्च संरचनामा प्रस्तावित योजनाको उद्देश्य, प्रस्तावित योजनाको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गर्न वा खर्च छुट्याउन आवश्यकताको पुष्टाई, प्रस्तावित योजना कार्यान्वयन हुन सक्ने आर्थिक वर्ष र त्यस पछिको दुई आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने प्रतिफल र उपलब्धीको प्रक्षेपण, प्रस्तावित योजनाको मध्यम अवधिको खर्चको रणनीति र त्यसको वार्षिक खर्च सँगको तादम्यता, सञ्चालित योजना भए गत आर्थिक वर्षमा छुट्याइएको खर्च आयोजनाको प्राथमिकीकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ अनुसार स्थानिय तहको स्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण समितीले आगामी आर्थिक वर्षको सबै किसिमको आयको प्रक्षेपण गरी सबै शाखा र वडा कार्यालयहरूलाई बजेट सिमा उपलब्ध गराउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ। समितीबाट निर्धारित स्रोत तथा खर्चको सीमाको अधिनमा रहि आगामी ३ वर्षको बजेट तर्जुमाको लागि बजेट सिमा, मध्यकालिन खर्च संरचनाको खाका समेत उल्लेख गरी बजेट तर्जुमा सम्बन्धी मार्गदर्शन तथा ढाँचा तयार गरी बजेट तर्जुमा समितीमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। बजेट तर्जुमा समितीले राजश्व र व्ययको अनुमानमा मध्यकालिन खर्च संरचना समेत समावेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को परिच्छेद ३ मा राजश्व व्ययको अनुमान सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ। नियम ११ मा मध्यकालिन खर्च संरचना तर्जुमा प्रक्रिया र समय सीमा सम्बन्धी व्यवस्था छ। सो बमोजिम बजेट तर्जुमा समितीले

मध्यमकालिन खर्च संरचनाको खाका तयार गर्दा आर्थिक अनुशासन, कार्यान्वयन क्षमता, विनियोजन कुशलता र समष्टिगत आर्थिक स्वामित्व कायम हुने गरी समष्टिगत वित्त खाका, बजेट खाका र नतिजा खाका समावेश गरी तयार गर्नुपर्नेछ । साथै देहायको विवरण समावेश गरी मध्यमकालिन खर्च संरचना तयार गर्नेपर्नेछ ।

- क. आयोजना वा कार्यक्रमको क्रियाकलापगत विवरण, प्रति एकाइ लागत, कार्यान्वयन अवधि र अपेक्षित प्रतिफल
- ख. तीन आर्थिक वर्षको आयोजना वा कार्यक्रमगत अनुमानित वार्षिक बजेट
- ग. गत आर्थिक वर्षको यथार्थ खर्च र चालु आर्थिक वर्षको विनियोजित सहितको बजेट खाका
- घ. तीन आर्थिक वर्षमा हासिल हुने अपेक्षित प्रतिफल, असर र प्रभाव सहितको नतिजा खाका

१.६ संस्थागत व्यवस्था

मध्यकालिन खर्च संरचना आवधिक योजना र वार्षिक बजेट बिच तादाम्यता अपनाउने औजार भएकोले वार्षिक बजेट निर्माणमा यसको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । यसको लागि संस्थागत व्यवस्थाको रूपमा देहाय बमोजिमको समितीको व्यवस्था गरिएको छ ।

क. श्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण समिती : श्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण सम्बन्धी कार्य स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ६६ बमोजिमको समितीले गर्नेछ ।

अध्यक्ष	: संयोजक
उपाध्यक्ष	: सदस्य
कार्यपालिकाको सदस्यहरु मध्ये महिला, दलित वा अल्पसंख्यक समेतको प्रतिनिधित्वमा हुने गरी अध्यक्षले तोकेको चार जना सदस्य	: सदस्य
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	: सदस्य-सचिव

नोट: समितीले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित कर्मचारी र विषय विज्ञलाई समितीको बैठकमा आमन्त्रित सदस्यको रूपमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

मध्यकालिन खर्च संरचना तयारीको सन्दर्भमा यस समितीको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुनेछ ।

- क. आगामी तीन आर्थिक वर्षको कुल श्रोत र खर्चको प्रक्षेपण गर्ने,
- ख. प्रक्षेपित कुल श्रोत र कुल खर्चको आधारमा विषय क्षेत्रगत खर्चको सिमा निर्धारण गर्ने,
- ग. मध्यमकालिन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यको समग्र निर्देशन गर्ने,

ख. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिती : बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा सम्बन्धी कार्य स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ६७ बमोजिमको समितीले गर्नेछ ।

उपाध्यक्ष	: संयोजक

विषयगत क्षेत्र हेर्ने गाउँ कार्यपालिकाको सदस्यहरु	: सदस्य
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	: सदस्य
योजना शाखा प्रमुख	: सदस्य-सचिव

मध्यकालिन खर्च संरचना तयारीमा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितीको काम, कर्तव्य र अधिकारहरु देहाय बमोजिम रहनेछ ।

- क. खर्चको माग र स्रोतको विश्लेषण गरी विषय क्षेत्रगत खर्चको माग र स्रोतको विवरण तयार गर्ने,
- ख. विगतको उपलब्धी, आय र खर्चको प्रवृत्ति समेतको विश्लेषण गरी स्थानीय आर्थिक खाका तयार गर्ने,
- ग. स्थानीय आवधिक योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, प्राथमिकता तथा रणनीति र चालु आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, दिगो विकासको लक्ष्यको स्थानीयकरण स्रोत पुस्तिकालाई आधार लिई खर्च तथा स्रोत अनुमान सहितको मध्यकालिन बजेट खाका तर्जुमा गर्ने,
- घ. **लिसंखु पाखर** गाउँ पालिकाको आवधिका योजना तथा विषय क्षेत्रगत योजनाको लक्ष्य र उपलब्धी सुचकको आधारमा तोकीएको ढाँचामा समष्टिगत मध्यकालिन नतिजा खाका तयार गर्ने,
- ङ. विषय क्षेत्रगत सन्तुलन तथा प्राथमिकता कायम हुने गरी स्रोत विनियोजन तथा प्रक्षेपण गर्ने,
- च. मध्यकालिन खर्च संरचनालाई अन्तिम रूप दिई स्वीकृतीको लागि आगामी आर्थिक वर्षको बजेट, नीति तथा कार्यक्रमसँगै कार्यपालिकामा पेश गर्ने,

ग. मध्यकालिन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यदल :

क. प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	: संयोजक
ख. विषयगत शाखा प्रमुखहरु	: सदस्य
ग. योजना शाखा प्रमुख	: सदस्य-सचिव

कार्यदलले आवश्यकता अनुसार विषय विज्ञलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

कार्यदलको जिम्मेवारी :

- क. त्रिवर्षिय खर्चको प्रक्षेपण सहित बजेटको आकार र स्रोतको आंकलन गरी स्रोतको अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण समिती समक्ष पेश गर्ने,
- ख. मध्यकालिन खर्च संरचना तयार मार्गदर्शनको मस्यौदा तयार गरी कार्यपालिकामा पेश गर्ने,
- ग. विषयगत शाखा तथा समितीहरूसँग आवश्यक समन्वय गर्ने,
- घ. मध्यकालिन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयार गरी विषयगत समितीमा पेश गर्ने,
- ङ. मध्यकालिन खर्च संरचना सम्बन्धी अन्य कार्यहरु गर्ने,

घ. विषयगत समितीहरु :

मध्यमकालिन खर्च संरचना तयारी प्रक्रियामा बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा कार्यको लागि गठित बिषयगत समितीहरूले देहाय बमोजिमको कार्यहरू गर्नु पर्नेछ ।

- क. बिषयगत रुपमा कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्राथमिकिकरणको आधारमा तयार गर्ने,
- ख. कार्यदलबाट प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको त्रीवर्षिय खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालिन खर्च संरचना आगामी आर्थिक वर्षको बजेट उपर छलफल र विश्लेषण गर्ने,
- ग. कार्यक्रम तथा आयोजनाको बिषयगत रुपमा प्राथमिकता निर्धारण गरी बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी समितीमा पेश गर्ने,

बिषयगत समितीहरू :

- क. आर्थिक विकास समिती
- ख. सामाजिक विकास समिती
- ग. पुर्वाधार विकास समिती
- घ. वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिती
- ङ. संस्थागत, सेवा प्रवाह तथा सुशासन विकास समिती

१.७ मध्यमकालिन खर्च संरचना तर्जुमा प्रक्रिया

१. **आवधिक योजना र बार्षिक योजनाको समिक्षा :** मध्यमकालिन खर्च संरचना तर्जुमा प्रक्रियामा पहिलो चरणमा आवधिक योजना र वार्षिक योजनाले लिएको लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीति अनुरूप कार्यान्वयन भए नभएको सम्बन्धमा समिक्षा गर्नु पर्दछ । कार्यान्वयनको अवस्थामा के कस्तो त्रुटी तथा कमजोरी हो पत्ता लगाई सुधार गर्दै जानु पर्दछ ।

२. **त्रिवर्षिय खर्चको प्रक्षेपण सहितको बजेटको आकार र स्रोत आंकलन :** स्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण समितीले अधिल्लो आर्थिक वर्षको वास्तविक स्रोत र खर्च, चालु आर्थिक वर्षको शंसोधित स्रोत र खर्च, आगामी आर्थिक वर्षको अनुमानित र बाकि दुई आर्थिक वर्षको थप स्रोत र खर्चको प्रक्षेपण गर्नु पर्दछ ।

३. **बजेट सिमा निर्धारण तथा बाँडफाँड :** स्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण समितीले अधिल्लो आर्थिक वर्षको वास्तविक स्रोत र खर्च, चालु आर्थिक वर्षको शंसोधित स्रोत र खर्च, आगामी आर्थिक वर्षको अनुमानित र बाकि दुई आर्थिक वर्षको थप स्रोत र खर्चको प्रक्षेपण गरीसके पछि सबै बिषयगत शाखा तथा वडालाई बजेट सिमा निर्धारण गरी बजेट बाँडफाँड गर्नु पर्दछ ।

४. **बजेट सिमा र मार्गदर्शन स्वीकृती र सम्प्रेषण :** बजेट सिमा र मार्गदर्शन तयार गरी कस्तो कस्तो योजना बनाउने, कुन क्षेत्रलाई बढी प्राथमिकता दिएर बजेट बनाउने, कुन क्षेत्रमा अनिवार्य र कति प्रतिशत बजेट बिनियोजन गर्ने भन्ने बारेमा स्पष्ट मार्गदर्शन स्वीकृती गरी सबै शाखा, वडा र बिषयगत समितीलाई सम्प्रेषण गर्नु पर्दछ ।

५. **बिषय क्षेत्रगत मध्यमकालिन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयार गर्ने :** सबै बिषयगत शाखा तथा समितीले बजेट सिमा र मार्गदर्शनको अधिनमा रही आ-आफ्नो बिषयक्षेत्रसँग सम्बन्धीत मध्यमकालिन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयार गर्नुपर्दछ ।

६. **विषयगत योजना तर्जुमा समितीमा छलफल गर्न:** सबै विषयगत क्षेत्रगत मध्यमकालिन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयार भईसके पछि विषयगत योजना तर्जुमा समितीमा छलफल गरी शंसोधन गर्नुपर्ने भएमा शंसोधन गरी नपर्ने भएमा सोही व्यहोरा उल्लेख गरी अन्तिम रूप दिनु पर्दछ ।

७. **एकिकृत मस्यौदा तयारी तथा स्वीकृती :** बजेट तर्जुमा समितीले एकिकृत मस्यौदा तयार गरी स्वीकृतीको लागि कार्यापालिकामा पेश गर्नुपर्दछ । कार्यापालिकाले स्वीकृत गरी अनुमोदनको लागि बजेट निती तथा कार्यक्रमसँगै सभामा पेश गर्नुपर्दछ ।

परिच्छेद २

मध्यमकालिन खर्च संरचना (आर्थिक वर्ष २०८१/८२-२०८३/८४)

२.१ पृष्ठभुमी

नेपालको संविधानले लोककल्याणकारी राज्यको अवधारणा, सभ्य र समतामुलक समाजको परिकल्पना र समाजवाद उन्मुख आर्थिक प्रणाली मार्फत मुलुकमा सुशासन, विकास र समृद्धि हासिल गर्ने सोच राखेको छ । यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकाले पनि त्यसै कुरामा ऐक्यबद्धता जनाउदै सिमित स्रोत र साधनको अधिकतम परिचालन गरी नागरीकको आधारभुत आवश्यकता र अपेक्षाको प्राथमिकिकरण गरी समाधान गर्ने तर्फ हाम्रो अर्जुन दृष्टि रहने छ । कृषी क्षेत्रको प्रचुर सम्भावनालाई मध्यनजर गरी उत्पादन वृद्धि र व्यावसायिकतालाई केन्द्र बिन्दुमा राखि नागरिकको आर्थिक सबलीकरण तर्फ हाम्रो ध्यान केन्द्रित हुनेछ । योजनाको लक्ष्य प्राप्तीको लागि कुशल व्यवस्थापन तथा सुशासन कायम गरी कार्यक्रम तथा योजनाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ । न्युन आन्तरिक राजश्वको दर र दायरालाई पुनरावलोकन गरी आन्तरिक राजश्वको वृद्धि, कृषी क्षेत्रको समस्या पहिचान गरी सो को समाधान, शिक्षा र स्वास्थ्यको समय र परिस्थिती अनुसार स्तर बद्धि, सेवा प्रवाह प्रभावकारिताको लागि संस्थागत सुदृढिकरण तथा स्वच्छ र सफा वातावरण निर्माणको कार्यमा केन्द्रित रहि यस मध्यमकालिन खर्च संरचनाको निर्माण गरिएको छ । यस लिसंखुपाखर गाउँपालिकाको स्वस्थ, सुखी, र समृद्ध लिसंखु पाखर, पर्यटन, जलश्रोत, शिक्षा र कृषीमा आधुनिकिकरण र आत्मनिर्भर सोच सहितको पहिलो आवधिक योजना, दिगो विकासका लक्ष्य तथा नेपाल सरकारको पन्ध्रौ योजनाले लिएको प्रमुख लक्ष्य तथा योजनालाई आत्मसात गरी स्थानीय तहको आधारभुत आवश्यकताको प्राथमिकिकरण गरी ठोस काम हुने गरी यस मध्यमकालिन खर्च संरचना बनाईएको छ ।

२.२ समस्या तथा चुनौती

संविधानले प्रत्याभूत गरेको मौलिक हकको कार्यान्वयन गर्दै यस लिसंखुपाखर गाउँपालिकाको स्वस्थ, सुखी, र समृद्ध लिसंखु पाखर, पर्यटन, जलश्रोत, शिक्षा र कृषीमा आधुनिकिकरण र आत्मनिर्भर सोच सहितको पहिलो आवधिक योजना, पन्ध्रौं योजनाले लिएको सोच र लक्ष्य हासिल गर्न समन्यायीक आर्थिक वृद्धि र नागरिकको जिवनमा गुणात्मक सुधार गर्नु, निरपेक्ष तथा बहुआयामिक गरिबीको अन्त्य गरि नागरिकको परिष्कृत एंवम् मर्यादित जिवन यापनको वातावरण सिर्जना र सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण गर्दै न्यायपुर्ण, सभ्य र समता मुलक समाजको निर्माण गर्नु प्रमुख चुनौतीको रुपमा रहेको छ । कोरोना महामारी लगायत विपद् जोखिम न्युनिकरणको क्षेत्रमा पुनरोत्थान, उत्पादनशिलता र जलवायु अनुकुलनशिलता हासिल गर्ने तथा यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकालाई आधारभुत उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउने कार्य समेत उत्तिकै चुनौतिपुर्ण रहेको छ । साथै व्यवस्थित सहरीकरण, एकिकृत तथा सुरक्षित वस्ती विकास, स्वच्छ उर्जाको उपभोगमा वृद्धि र सुचना प्रविधिको विकास गर्नु, कृषी क्षेत्रको उत्पादनमा व्यावसायीकरण, उद्योग क्षेत्रको विस्तार र सेवा क्षेत्रको गुणस्तरियता अभिवृद्धी गर्दै उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्नु, स्वस्थ र शिक्षित नागरिक एवम् दक्ष मानव संशाधनको विकास द्वारा उत्पादनशिल रोजगारीको अवसर अभिवृद्धि गरी जनसाख्यिक लाभको उपभोग गर्नु पनि चुनौतीको रुपमा रहेको छ । छिमेकी देश भारतसँगको खुला सिमानाको कारण आवत जावतमा सहज भए पनि अपराधिक तथा अन्य गैरकानुनी कार्य मौलाउनु पनि चुनौतीको रुपमा लिन सकिन्छ । बैदेशिक रोजगारीको अन्त्य, गरिबीको न्युनिकरण, सुशासनको सुदृढिकरण तथा भ्रष्टचार प्रतिको शुन्य सहनशिलता काय गर्ने समस्याको रुपमा रहेको छ ।

२.३ लक्ष्य

यस लिसंखुपाखर गाउँपालिकाको स्वस्थ, सुखी, र समृद्ध लिसंखु पाखर, पर्यटन, जलश्रोत, शिक्षा र कृषीमा आधुनिकिकरण र आत्मनिर्भर नाराका साथ संचालन गरिएको विकासको अभियान अन्तर्गत शिक्षा, स्वास्थ्यमा गुणस्तरियता, कृषि क्षेत्रमा आधुनिकिकरण, रोजगारीको अवसरकव सृजना, दिगो पुर्वाधारको विकास गरी नागरिकको जिवन स्तर बढाउने लक्ष्य राखिएको छ ।

२.४ रणनीति

१. आर्थिक विकास

क. कृषीको व्यावसायीकरण, उत्पादनको प्रबर्द्धन, विविधिकरण र बजारीकरणलाई प्रोत्साहन गर्ने,

ख. जग्गाको उर्वर्तालाई पुर्ण सदुपयोग गर्ने,

ग. पशुपन्छी स्वास्थ्यमा विशेष ध्यान दिई उत्पादनको गुणस्तर र उत्पादकत्वको बृद्धि गर्ने,

घ. पशुपन्छी जन्य उत्पादनको प्रबर्द्धन, व्यावसायीकरण र बजारीकरणलाई प्रोत्साहन गर्ने,

ड. विद्यमान सिंचाई प्रणालीको संरक्षण, मर्मत संभार, स्तरउन्नती गरी कृषी योग्य जमिनमा सिंचाईको दायरामा बृद्धि गरिने

च. बैज्ञानिक वन संरक्षण र व्यवस्थापन प्रणाली अनुसार वन पैदावारको उत्पादन बृद्धि गरी वन पैदावारको

आपुर्ती सहज बनाउने र आमदानीमा बृद्धि गरिने

छ. न्युन आयको बचत परिचालन गरी पुँजी निर्माण उत्पादनशिल क्षेत्रमा लगानी गर्न व्यवस्था गर्ने,

ज. युवाहरुलाई सिप तथा क्षमता अभिवृद्धि गरी उद्यमशिलता र रोजगारीको प्रबर्द्धन गर्ने,

२. सामाजिक विकास

क. विद्यालयको संस्थागत सक्षमता बृद्धि गरी गुणस्तरिय, व्यवहारिक, तथा जिवनउपयोगी शिक्षाको सुनिश्चितता गर्ने,

ख. गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवाको लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गरी सबै नागरिकमा सहज पहुँचको व्यवस्था गर्ने,

ग. स्वास्थ्य संस्थाको सुदृढिकरण गरी सेवाको गुणस्तरमा अभिवृद्धि गर्ने,

घ. महिला शसक्तिकरण र बालबालिकाहरूलाई रचनात्मक र व्यावहारिक बनाउने,

३. पूर्वाधार विकास

क. सबै वडा, टोल र बस्तीहरूलाई सडकसँग समतामूलक पहुँचको व्यवस्था गर्ने,

ख. मापदण्ड र गुणस्तरियतालाई मध्यनजर गरी पूर्वाधारको विकास गर्ने,

ग. ईन्टरनेट तथा टेलिफोन सेवाको पहुँच र गुणस्तरमा अभिवृद्धि गर्ने,

घ. सेवा प्रवाहलाई प्रविधिमैत्री र सुशासन कायम गर्ने,

४. वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

क. वृक्षारोपनलाई प्रबर्द्धन गर्ने

ख. मुहानको पहिचान तथा संरक्षण सहित स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने,

ग. जलाधार तथा सिमसार क्षेत्रको संरक्षण गर्ने,

घ. भवन निर्माण आचारसंहिता लागु गर्ने,

ड. विपद जोखिम न्युनिकरण सम्बन्धी कानून बनाई कार्यान्वयन गर्ने,

५. सुशासन तथा संस्थागत विकास

क. सेवा प्रदायक निकायको व्यवस्थित भवन र दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गरी सेवा प्रवाहलाई सुदृढिकरण गर्ने,

ख. गाउँपालिकामा करको दर र दायरा वैज्ञानिक र व्यवस्थित गरिने,

ग. निजी, सहकारी र सरकारी साझेदारी कार्यक्रमलालाई प्रोत्साहन गर्ने,

घ. अनुगमन तथा मुल्यांकन तेस्रो पक्षद्वारा गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ,

२.५ मध्यमकालिन आर्थिक खाका

लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको स्वस्थ, सुखी, र समृद्ध लिसंखु पाखर, पर्यटन, जलश्रोत, शिक्षा र कृषीमा आधुनिकिकरण र आत्मनिर्भर सोच सहितको पहिलो आवधिक योजना, नेपाल सरकारको चालु पन्ध्रौ आवधिक योजना र गत आर्थिक वर्षको यथार्थ र चालु आर्थिक वर्षको संशोधित अवस्थाको आधारमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको समष्टिगत आर्थिक खाका निर्धारण गरिएको छ । नेपाल सरकार र संघिय सरकारले निर्धारण गरिएको विभिन्न सुचकहरूको आधारमा यस **लिसंखु पाखर** गाउँपालिकाको मध्यमकालिन समष्टिगत आर्थिक लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ । लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा कृषी क्षेत्रमा करिब ९० प्रतिशत नागरिकहरू संलग्न तथा यस क्षेत्रको सबै क्षेत्र कृषी क्षेत्रको लागि उपयुक्त र उर्वर रहेकोले नेपाल सरकारले घोषणा गरेको कृषी मैत्री बजेट तथा प्रदेश र स्थानियले पनि घोषणा गरेको बजेटको आधारमा त्यसबाट यस लिसंखुपाखर गाउँपालिकाले पुर्ण रुपमा लाभ लिई उत्पादन र उत्पादकत्वमा उल्लेखनिय वृद्धि गर्ने अपेक्षा सहित यस आर्थिक लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ । उल्लिखित सुचकहरूको विद्यमान स्थिती तथा आगामी ३ वर्षको अपेक्षित उपलब्धि तालिका २.१ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

लिसंखु पाखर गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

२.१ लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको मध्यमकालिन आर्थिक खाका

क्र.स.	सूचक	एकाई	आ.ब. २०७९/८० को यथार्थ	आ.ब. २०८०/८१ को संशोधित	मध्यमकालिन लक्ष्य		
					आ.ब. २०८१/८२ को अनुमानित	आ.ब. २०८२/८३ को अनुमानित	आ.ब. २०८३/८४ को अनुमानित
१	वार्षिक उत्पादन	रु. लाखमा	५३००	४८००	५३००	६२००	६७००
	कृषी	रु. लाखमा	२८००	३०००	३३००	३७००	४०००
	गैर कृषी (उद्योग र सेवा)	रु. लाखमा	१५००	१८००	२०००	२५००	२७००
२	औषतपारिवारिक आय	रु. लाखमा	१.५०	१.६०	१.७०	१.८०	१.९०
३	उद्योग, व्यापार र व्यावसाय	संख्या	५००	५४०	६००	६२०	६५०
४	औपचारिक क्षेत्रमा रोजगारी सिर्जना	कार्यदिन	६०	८०	८५	११०	१३०
५	आधारभूत खाद्य सुरक्षाको अवस्थामा रहेको परिवार	प्रतिशत	६५	७०	७६	८५	१००

२.५ मध्यमकालिन नतिजा खाका

लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको स्वस्थ, सुखी, र समृद्ध लिसंखु पाखर, पर्यटन, जलश्रोत, शिक्षा र कृषीमा आधुनिकिकरण र आत्मनिर्भर सोच सहितको पहिलो आवधिक योजना, नेपाल सरकारको चालु पन्ध्रौं आवधिक योजना र यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको गत आर्थिक वर्षको यथार्थ र चालु आर्थिक वर्षको संशोधित अवस्थालाई आधार मानी आगामी तीन आर्थिक वर्षको समष्टिगत मध्यमकालिन नतिजा खाका तयार गरिएको छ। सबै वडा कार्यालय र विषयगत शाखाबाट तथ्याक संकलन गरी गत आर्थिक वर्षको उपलब्धि, चालु आर्थिक वर्षको अनुमानित उपलब्धि, आगामी आर्थिक वर्षको मध्यकालिन लक्ष्य र थप दुई आर्थिक वर्षको प्रक्षेपण सहितको नतिजा खाका तयार गरिएको छ। उल्लिखित सूचकहरूको विद्यमान स्थिती तथा आगामी ३ वर्षको अपेक्षित उपलब्धि तालिका २.२ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

लिसंखु पाखर गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

२.२ लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको मध्यमकालिन नतिजा खाका

आर्थिक विकास							
नतिजा श्रृंखला	सूचक		आ.ब. २०७९/८० को यथार्थ उपलब्धि	आ.ब. २०८०/८१ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
	विवरण	इकाई			आ.ब. २०८१/८२ को अनुमान	आ.ब. २०८२/८३ को प्रक्षेपण	आ.ब. २०८३/८४ को प्रक्षेपण

प्रभाव १. कृषी, पशु जन्य औद्योगिक तथा पर्यटकिय उत्पादन एवं उत्पादनशील सेवा सुविधाको उपलब्धता गुणस्तर र उपयोगमा बृद्धि गरी रोजगारीको सुनिश्चितता तथा खाद्य सुरक्षामा सुधार	आफ्नो उत्पादन र आमदानीबाट बर्षभरी खान पुग्ने परिवार	प्रतिशत	८३	८५	९०	९५	१००
	बेरोजगारी	प्रतिशत	२२	१८	१५	१०	५
	आर्थिक प्रतिष्ठान	संख्या	४९५	७००	७२५	७५०	७८५
	रोजगारी श्रृजनामा बढोत्तरी	जना	१८७५	१७००	१७५०	१८००	१९००
	उत्पादशील उद्योग	संख्या	७२	१२५	१४०	१५५	१६०
	जनशक्ति, तालिम प्राप्त व्यक्ति	जना	१२२५	१२५०	१३००	१३५०	१४००
	बैदेशीक रोजगारीमा गएकाको संख्या	संख्या	११२५	११२५	११२०	११००	११००
असर १: कृषी, पशु, व्यावसायीक र पर्यटकीय लगायतका उत्पादनमुलक सेवा तथा सुविधाको उपलब्धता, गुणस्तर र उपयोगमा बृद्धि भएको हुनेछ	कृषी क्षेत्रमा संलग्न घरपरिवार (कृषी र पशुपन्छि पालन)	संख्या	९८२	१०००	१०५०	११५५	१२७१
	गैर कृषी पेशा (उद्यम, व्यापार र जागीर) मा निर्भर	जनसंख्या	१२०५०	१३२५५	१४५८१	१६०३९	१७६४२
	उद्योग तथा व्यावसायमा संलग्न व्यक्ति	जना	४९५	५९४	७१३	८५५	१०२६
प्रतिफल१.१ : कृषी उपजको व्यावसायीकरण र उत्पादन बृद्धि भएको हुनेछ	तरकारी उत्पादन	मे.ट.	१८	२२	२५	३५	५०
	फलफुल उत्पादन	मे.ट.	१५	२२	२५	३५	५०
	दुग्ध चिस्यान केन्द्र/संकलन केन्द्र	संख्या	२	२	३	४	४
प्रतिफल१.२: खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध भएको	सुचारु सिंचाई आयोजना	संख्या	७	८	१०	१२	१५
प्रतिफल १.३ : आधुनिक पशुपालन व्यवसायको माध्यमबाट पशुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर भएको	स्थानीय व्यावसायीक कृषी फर्म	संख्या	२२०	२६४	३१७	३८०	४५६
प्रतिफल १.४ : स्थानिय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगको स्थापना एवं बजारको विकास	चालु लघु उद्यम	संख्या	१५	१८	२२	२६	३१
	चालु घरेलु उद्योग	संख्या	९९	११९	१४३	१७१	२०५
प्रतिफल १.५ : पर्यटकिय पूर्वाधार सेवा तथा सुविधाको प्रबर्द्धन भई पर्यटकको आगमनमा बृद्धि	व्यक्तिगत पर्यटकिय स्थल	संख्या	५	६	७	९	१०
	व्यवस्थित हामस्टे र पर्यटकिय गाँउ	संख्या	१	१	१	२	२
	भ्रमण गर्ने बार्षिक पर्यटक (बाह्य)	संख्या	१२०	१४४	१७३	२०७	२४९
	भ्रमण गर्ने बार्षिक पर्यटक (आन्तरिक)	संख्या	१४५०	१७४०	२०८८	२५०६	३००७
प्रतिफल १.६ : वित्तिय सेवा तथा सुविधाको पहुचमा अभिवृद्धि	सेवा सुचारु बैंक शाखा तथा वित्तिय सेवा प्रदायक	संख्या	६	७	९	१०	१२
	बैंकमा खाता हुने तथा सेवा उपयोग गर्ने परिवार	संख्या	२२५३	२४७८	२७२६	२९९९	३२९९
सामाजिक विकास							
नतिजा श्रृंखला	सूचक		आ.ब. २०७८/७९ को यथार्थ उपलब्धी	आ.ब. २०७९/८० को संशोधित उपलब्धी	मध्यमकालिन लक्ष्य		
	विवरण	इकाई	२०८०/८१ को अनुमान	२०८१/८२ को प्रक्षेपण	२०८२/८३ को प्रक्षेपण		
	१५ बर्ष देखी ६० बर्षसम्मको साक्षर जनसंख्या	प्रतिशत	८६.६६	८९	९१	९३	९५

प्रभाव २ : आधारभुत र गुणस्तरिय शिक्षा, स्वास्थ्य तथा खानेपानी सेवामा न्यायोचित पहुँच एवं लक्षित वर्गको सशक्तिकरण गरी समावेशी तथा समतामुलक समाज निर्माण	प्राविधिक शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	२२६५	२३००	२३८०	२४५०	२५००	
	उच्च शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	७८३	७९०	८००	८१०	८३०	
	साक्षर जनसंख्या	प्रतिशत	३४	४०	५०	६५	७५	
	विद्यालय	संख्या	२९	३२	३६	४०	४२	
	पाईप प्रणाली वा सुरक्षित खानेपानीको सेवा उपयोग गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	६३	७०	७५	८०	८५	
	निजी धारा भएको परिवार	प्रतिशत	६३.३	६५	७०	७३	७५	
	चर्पी भएको परिवार	प्रतिशत	९६.३५	९८	१००	१००	१००	
	सेफ्टिक टैंकी सहितको चर्पी	प्रतिशत	४४.५	५०	६०	७०	९०	
	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/अस्पताल पुग्न लाग्ने औसत समय	मिनेट	४०	३५	३०	२५	२०	
स्नातक तह उत्तिर्ण गर्ने महिला	संख्या	३२८	३५०	४००	४५०	५५०		
प्रतिफल २.१ : जीवन उपयोगी गुणस्तरिय आधारभुत प्राविधिक तथा उच्च शिक्षामा समावेशी समतामुलक पहुँच बृद्धि भई दक्ष जनशक्ति उत्पादन भएको	स्नातक तह उत्तिर्ण जनसंख्या	संख्या	६४३	६८०	७००	७४०	८००	
	कृषी विज्ञान सम्बन्धी अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	२२	२५	३०	३५	४०	
	सुचना प्रविधि सम्बन्धी अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	३०	३५	४०	४५	५५	
	व्यवस्थीत विज्ञान र कम्प्युटर प्रयोगशाला भएको विद्यालय	संख्या	१७	२५	३०	३५	४०	
प्रतिफल २.२ : गुणस्तरिय आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको पहुँच अभिवृद्धि भई मातृ शिसु तथा बाल मृत्युदर घटी स्वास्थ्य समाजको श्रृजना भएको	परिवार नियोजनको साधनको प्रयोग दर	प्रतिशत	२१	४०	६०	८०	९०	
प्रतिफल २.३ : महिला, बालबालिका, दलित, ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, फरक क्षमता तथा पछाडी पारिएको वर्ग शसक्त भई निर्णायक तहमा सहभागीताको बृद्धि भएको	सामाजिक सुरक्षाबाट लाभान्वीत लक्षित वर्ग	संख्या	१५८१	१६००	१७००	१८००	१९००	
प्रतिफल २.४ : आत्मनिर्भर तथा सिर्जनशील युवाशक्तिको विकास तथा उत्पादनमुलक कार्यमा युवा सहभागीता बृद्धि	बैदेशीक रोजगारीमा गएको युवा	संख्या	१५२६	१४००	१३००	१२००	११००	
	युवा क्लब, संजाल तथा संस्था	संख्या	९	१५	२०	२५	२५	
	उद्यम, व्यावसाय र स्वरोजगारीमा संलग्न युवा	संख्या	१८९७	२०००	२२००	२४००	२६००	
पुर्वाधार विकास								
नतिजा श्रृंखला	सूचक		आ.ब. २०७८/७९ को यथार्थ उपलब्धी	आ.ब. २०७९/८० को संशोधित उपलब्धी	मध्यमकालिन लक्ष्य			
	विवरण	इकाई	२०८०/८१ को अनुमान	२०८१/८२ को प्रक्षेपण	२०८२/८३ को प्रक्षेपण			
प्रतिफल ३.१ सडक एवं सहायक पुर्वाधारको विस्तार र विकास एवं यातायात सुचारु भएको	पक्की सडकमा पुग्न लाग्ने औसत समय	मिनेट	२२	३०	२८	२५	२२	
	कालोपत्रे सडक	कि.मी.	७६	९१	१०९	१३१	१५८	
	ग्राभेल सडक	कि.मी.	७३	१७५	२००	२३०	२६०	
	धुले सडक	कि.मी.	३२५	३५८	३९३	४३३	४७६	

	बायो इन्जिनियरिङ्ग प्रविधि र सडक साईड वृक्षारोपण	कि.मी.	३	१५	३८	५०	७५	
प्रतिफल ३.२ : आवास, बजार, बस्ती, एकिकृत, व्यवस्थीत र सुरक्षीत	प्राविधिक तथा मापदण्ड अनुसार निर्माण तालिम लिएको दक्ष व्यक्ति	संख्या	२५४	२७९	३०७	३३८	३७२	
	आधारभुत पुर्वाधार सहित व्यवस्थीत बजार	संख्या	२	४	६	८	१०	
प्रतिफल ३.३ : सुचना र संचार प्रविधिको पहुँच	मोबाईल प्रयोगकर्ता	प्रतिशत	८९	९५	१००	१००	१००	
	उद्यम व्यावसायमा सुचना प्रविधि प्रयोग गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत	२२	२५	५०	७५	९०	
वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन								
नतिजा शृंखला	सूचक		आ.ब. २०७८/७९	आ.ब. २०७९/८०	मध्यमकालिन लक्ष्य			
	विवरण	इकाई	को यथार्थ उपलब्धी	को संशोधित उपलब्धी	आ.ब. २०८०/८१ को अनुमान	आ.ब. २०८१/८२ को प्रक्षेपण	आ.ब. २०८२/८३ को प्रक्षेपण	
प्रभाव ४ : वन, जैविक, जलाधार, विपद तथा जलवायु सम्बन्धीत नीति बनाएर कार्यान्वयन गरी उत्थानशील समाजको निर्माण गर्ने ।								
असर ४ : वन तथा जैविक विविधता र प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण र दिगो उपयोगमा वृद्धि	रुख विरुवाले ढाकेको क्षेत्र	प्रतिशत	६८	७०	७२	७२	७२	
	सुरक्षित तथा संरक्षित चरण क्षेत्र	प्रतिशत	१२	१३	१५	१५	१५	
	बनमा आधारित उद्योग	संख्या	३	३	१२	१२	१२	
	सामुदायिक बन	संख्या	८	१०	१२	१६	२०	
प्रतिफल ४.१ : जलाधार संरक्षण तथा भुमिको एकिकृत व्यवस्थापन	संरक्षित पानी मुहान	संख्या	३५	४०	५२	६८	७०	
	नदी नियन्त्रण लम्बाई	कि.मी.	१५	२५	३२	३६	४०	
	संरक्षित गल्लिछ र पहिरो	संख्या	२६	३६	४८	५२	६७	
प्रतिफल ४.२ : जलवायु अनुकूल पर्यावरणिय स्वच्छता अभिवृद्धि	प्रयोग भएको फोहोरमैला व्यवस्थापन प्रणाली (ल्याण्डफिल्ड साईड,सामुदायिक डम्पिङ्ग साईड)	संख्या	१	१	३	४	४	
	कम्प्युष्ट बिन, गाबैज पिट प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	५०	७५	८५	९५	१००	
	परम्परागत दाउरा प्रयोग गर्ने घर धुरी	प्रतिशत	३५	४५	२५	१५	५	
	स्थानीय विपद जोखीम न्युनीकरण तथा जलवायु अनुकूल कार्ययोजना तर्जुमा	संख्या	१	१	१	१	१	
प्रतिफल ४.३ : विपदबाट हुने क्षयतीलाई न्युनीकरण	अयोग्य स्थानमा रहेको बस्ती	संख्या	४	४	४	०	०	
	तालिम प्राप्त स्वयंसेवक	संख्या	५७	६३	६९	७६	८३	
संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह सुशासन र अन्य								
नतिजा शृंखला	सूचक		आ.ब. २०७९/८०	आ.ब. २०८०/८१	मध्यमकालिन लक्ष्य			
	विवरण	इकाई	को यथार्थ उपलब्धी	को संशोधित उपलब्धी	आ.ब. २०८१/८२ को अनुमान	आ.ब. २०८२/८३ को प्रक्षेपण	आ.ब. २०८३/८४ को प्रक्षेपण	
प्रभाव ५ : गाउँपालिकाको संरचना र मानव संसाधन व्यवस्थीत गरेर योजना तर्जुमालाई सुध्रिड गरी सुशासन कायम गर्ने ।								
असर ५ : गाउँपालिकाको कार्यसम्पादनको स्तर बृद्धि	गाउँ पालिकामा क्रियाशिल गै.स.स. र अ.गै.स.स. विकास साझेदार	संख्या	४	६	६	७	७	
	गाउँपालिकाले स्वीकृत गरेको कानुन, नीति, ऐन	संख्या	२८	२९	३१	३२	३४	
	क्रियाशिल नीतिगत समिति तथा संयन्त्र	संख्या	९	१०	११	१३	१३	

प्रतिफल ५.१ : स्थानीय कानून तर्जुमा भई पुर्ण रुपमा कार्यान्वयन भएको	भु-उपयोग नीति	संख्या	०	१	१	२	३	
	राजश्व सुधार योजना	संख्या	१	१	२	२	४	
प्रतिफल ५.२ : गाउँपालिका र सबै वडा कार्यालयहरुको संस्थागत क्षमता, मानव संसाधन र कार्यदक्षता अभिवृद्धि	गाउँपालिकामा कार्यरत मानव संसाधन	संख्या	११२	१२०	१४५	१५६	१५६	
	गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयमा आफ्नै भवन	संख्या	६	८	११	१२	१३	
	सेवा केन्द्रहरु	संख्या	८	१०	११	१२	१३	
	तर्जुमा तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	७	९	१२	१५	१६	

२.६ मध्यमकालिन बजेट खाका

यस लिसंखुपाखर गाउँपालिकाको त्रिबर्षिय बजेट खाका तयार गर्दा गत बर्षको यथार्थ, चालु आर्थिक बर्षको अनुमानित अवस्थाको मध्यनजर गरी यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको स्वस्थ, सुखी, र समृद्ध लिसंखु पाखर, पर्यटन, जलश्रोत, शिक्षा र कृषीमा आधुनिकिकरण र आत्मनिर्भर सोच सहितको पहिलो आवधिक योजना, नेपाल सरकारको पन्ध्रौ आवधिक योजनाले लिएको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता, लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको बार्षिक बजेट, नीति तथा कार्यक्रम र प्राथमिकता र दिगो विकासको लक्ष्य २०३० को मार्गचित्र एवम् समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व, विनियोजन कुशलता र अनुमानयोग्यतालाई मुख्य आधार लीईएको छ । यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको विनियोजन कुशलता, उच्च आर्थिक वृद्धि, तिव्र आर्थिक तथा सामाजिक विकास र समन्यायिक वितरण गर्न विकास कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिईएको छ । गौरवको आयोजना, रुपान्तरणकारी आयोजना, नयाँ प्रमुख आयोजना तथा कार्यक्रमहरु र बहुबर्षिय ठेकामा गएको अन्य आयोजनाका लागि आवश्यक रकम सुनिश्चित हुने गरी विषयक्षेत्रगत बजेट खाका निर्माण गरिएको छ । नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त शसर्त अनुदानलाई त्यही शर्त बमोजिम र अन्य अनुदानलाई स्थानीय माग र आवश्यकतालाई मध्यनजर गरी बजेट विनियोजन तथा निर्माण गरीएको छ ।

मध्यकालिन श्रोत अनुमान गर्दा राजश्व परिचालनको विगतको प्रवृत्ति, कोभिड-१९ को संक्रमणको कारण आर्थिक र श्रोत परिचालनमा परेको असर एवम् आगामी आर्थिक वर्षमा पर्न सक्ने असर तथा प्रभाव, श्रोतको प्राथमिकिकरणको आवश्यकता लगाएतको पक्षलाई विषेश ध्यान दिईएको छ । नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने मुल्य अभिवृद्धि कर, अन्तशुल्क र रोयल्टि तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर तथा जिल्ला मालपोतबाट प्राप्त हुने विभिन्न करहरुलाई राजश्वको रुपमा अनुमान तथा प्रक्षेपण गरिएको छ ।

माथी उल्लेखित आधारमा आगामी तीन वर्षको अवधिमा यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको कुल बजेट रु.१ अर्ब ८० करोड ४३ लाख ३० हजार ९८(प्रचलित मुल्यमा) रहने प्रक्षेपण गरिएको छ । यस मध्य चालु तर्फ १ अर्ब १२ करोड ८५ लाख १२ हजार १ सय ४८ र पुँजीगत तर्फ ६७ करोड ५८ लाख १७ हजार ९ सय ५० प्रक्षेपण गरिएको छ । त्यसैगरी श्रोत परिचालन तर्फ २ करोड ८ लाख ३५ हजार, राजश्व बाँडफाँड तर्फ नेपाल सरकारबाट रु.२३ करोड ५४ लाख ६९ हजार १ सय ८३ रुपैया २५ पैसा, प्रदेश सरकारबाट रु.७ करोड ४७ लाख १७ हजार ८ सय २५ रुपैया २३ पैसा, नेपाल सरकारबाट वित्तिय समानीकरण तर्फ रु. ३५ करोड १४ लाख १७ हजार, सशर्त अनुदान तर्फ रु. ६४ करोड ४४ लाख ४९ हजार, समपुरक अनुदान तर्फ रु.२ करोड ६० लाख ४३ हजार ७ सय ५०, विशेष अनुदान तर्फ रु.३ करोड ४९ लाख ७५ लाख, त्यसैगरी प्रदेश सरकारको वित्तिय समानिकरण अनुदान तर्फ रु.३ करोड ५५ लाख २७ हजार १ सय ४७, सशर्त अनुदान तर्फ ७ करोड ७५ लाख १३ हजार १ सय ४५, समपुरक अनुदान तर्फ रु.५ करोड ३५ लाख ४४ हजार ७ सय ५० र विशेष अनुदान तर्फ रु.५ करोड ९७ लाख २५ हजार प्रक्षेपण गरीएको छ । यस सम्बन्धी विवरण तालिका नं. २.३ मा उल्लेख गरिएको छ ।

लिसंखु पाखर गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

आर्थिक वर्ष २०८१/८२
२.३ लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको मध्यमकालिन बजेट खाका

क्र.स.	विवरण	आ.ब. २०७९/८० को यथार्थ	आ.ब. २०८०/८१ को संशोधित	मध्यमकालिन बजेट अनुमान र प्रक्षेपण			
				२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	तीन वर्षको कुल
१	खर्च अनुमान						
	चालु	३३३९२१४८३.२७	२८२०८०४३३.२	२९४०८००००	३०६०८००००	३१७०९००००	९१७२५००००
	पुँजीगत	१६०२१३७५८.५३	१५८०४०५००.८	१६१०४००००	१८५९३००००	२१७०४००००	५६४०१००००
	वित्तिय	०	०	०	०	०	०
	कुल	४९४१३५२४१.८	४४०१२०९३४.	४५५१२००००	४९२०१००००	५३४१३००००	१४८१२६००००
२	आय अनुमान						
	नेपाल सरकारबाट वित्तिय हस्तान्तरण						
	क. समानीकरण अनुदान	१०६८३७५००	७४९९९३२०	१०२६०००००	१०३५०००००	१०५००००००	३१११०००००
	ख. सशर्त अनुदान चालु	१७४७२४०००.	१६७८७५०००	१७२८६४०००	१८२३५००००	१९५०६००००	५५०२७४०००
	ग. सशर्त अनुदान पुँजीगत	८००००००	२३८४४०००	१००००००	१२००००००	१३००००००	२६००००००
	घ. विशेष अनुदान चालु	५००००००	५००००००	०	१०००००००	१२००००००	२२००००००
	ड. विशेष अनुदान पुँजीगत	५००००००	१२००००००	०	१०००००००	१३००००००	२३००००००
	च. समपुरक अनुदान पुँजीगत	२५०००००	७५०००००	१०००००००	१५००००००	२०००००००	४५००००००
	प्रदेश सरकारबाट वित्तिय हस्तान्तरण						
	क. समानीकरण अनुदान	१०८४३०००	१०२३१०००	१००९६०००	१२००००००	१२५६००००	३४६५६०००
	ख. सशर्त अनुदान चालु	२०१४६०००.	६८२२०००	१०९२८०००	१३००००००	१३००००००	३६९२८०००
	ग. सशर्त अनुदान पुँजीगत	०	१५५०००००	१३००००००	१५००००००	१५००००००	४३००००००
	घ. विशेष अनुदान चालु	७५०००००	१०००००००	०	१०००००००	१०००००००	२०००००००
	ड. विशेष अनुदान पुँजीगत	०	०	८००००००	११००००००	१२००००००	३१००००००
	च. समपुरक अनुदान चालु	०.	०	०	०	०	०
	छ. समपुरक अनुदान पुँजीगत	१०००००००.	१११०००००	१५००००००	१५००००००	१०००००००	४०००००००
	राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम						
	क. नेपाल सरकार	५६१५८२२२.२८	५७१२२०००	७२०००००१	७४००००००	७६१०८०००	२२२१०८००१
	ख. प्रदेश सरकार	१७९१२४२८.६४	२०१२३०००	१९६६२०००	२०५८००००	२१५६००००	६१८०२०००
	ग. स्थानीय	०	९२२०००	२५०००००	२५०००००	२६०००००	७६०००००
	आन्तरिक आय	१३२०३१६०.९१	७२५००००	६५०००००	७५०००००	९५०००००	२३५०००००
	मौज्दात रकम	१६०१५५३२३.०२	८००२२८८.८३	३८६६८२१४.८३	८,२९८,२१६	१२२१८२१५.८३	५९१८४६४६
३	कुल	५९७९७९६३४.८५	४९३८९१४८८.३	४६७३१८२१५.८३	५०४२२८२१५.८३	५३५००६२१५.८३	१५०६५५२६४७
४	जम्मा बचत	१०३८४४३९३.०५	५३७६८२१४.८३	१२१९८२१५.८३	१२२१८२१५.८३	८७६२१५.८३	२५२९२६४७

५	अनुदान फिर्ता	२३८२१५६४.२२	१५१०००००.	३९०००००.	०.	०.	३९०००००
	नेपाल सरकार	१६९६९३९७.९८	११०२००००	३५०००००	०	०	३५०००००
	प्रदेश सरकार	६८५२१६६.२४	४०८००००	४०००००	०	०	४०००००
६	खुद बचत	८००२२८२८.८३	३८६६८२१४.८३	८२९८२१५.८३	१२२१८२१५.८३	८७६२१५.८३	२१३९२६४७